

USTALENIE KWOTY STOSOWNEGO WYNAGRODZENIA ZA NARUSZENIE AUTORSKICH PRAW MAJĄTKOWYCH

Łukasz Maryniak

USTALENIE KWOTY STOSOWNEGO WYNAGRODZENIA ZA NARUSZENIE AUTORSKICH PRAW MAJĄTKOWYCH

Łukasz Maryniak

Zamów książkę w księgarni internetowej

proinfo.pl
księgarnia internetowa

SERIA **MONOGRAFIE**

Publikacja współfinansowana przez Uniwersytet Śląski w Katowicach

Stan prawny na 1 kwietnia 2020 r.

Redakcja serii

Janusz Barta

Ryszard Markiewicz

Andrzej Matlak

Alicja Pollesch

Recenzenci

Prof. dr hab. Ewa Nowińska

Prof. dr hab. Piotr Ślęzak

Wydawca

Monika Pawłowska

Redaktor prowadzący

Tomasz Pietrzak

Opracowanie redakcyjne

Michał Dymiński

Projekt okładek serii

Wojtek Kwiecień-Janikowski, Przemek Dębowski

© Copyright by Wolters Kluwer Polska Sp. z o.o., 2020

ISBN 978-83-8187-711-4

ISSN 1897-4392

Dział Praw Autorskich

01-208 Warszawa, ul. Przyokopowa 33

tel. 22 535 82 19

e-mail: ksiazki@wolterskluwer.pl

księgarnia internetowa www.profinfo.pl

Spis treści

Wykaz skrótów	9
Wstęp.....	11
Rozdział I	
Zagadnienia wstępne.....	15
1. Uwagi dotyczące zakresu i sposobu przeprowadzenia badań.....	15
1.1. Uwagi terminologiczne.....	15
1.2. Metodologia, przedmiot i cel badań	16
1.3. Stan prawny	18
1.4. Struktura monografii.....	19
2. Charakterystyka prawa autorskiego i ochrony prawnoautorskiej.....	20
Rozdział II	
Charakter prawny roszczenia o zapłatę (wielokrotności) stosownego wynagrodzenia.....	26
1. Roszczenie o zapłatę odszkodowania ryczałtowego	27
1.1. Istota odszkodowania ryczałtowego	27
1.2. Przykłady odszkodowania ryczałtowego w innych przepisach prawa polskiego.....	29
1.3. Odszkodowanie ryczałtowe w dyrektywie 2004/48/WE.....	37
1.4. Związek przyczynowy.....	41
2. Roszczenie o zapłatę (wielokrotności) stosownego wynagrodzenia a odpowiedzialność deliktowa	50
2.1. Relacje przepisów prawa autorskiego względem przepisów Kodeksu cywilnego	52

2.2. Przesłanki odpowiedzialności	57
2.2.1. Naruszenie autorskich praw majątkowych (bezprawność)	57
2.2.2. Szkoda	59
2.2.3. Adekwatny związek przyczynowy	60
2.2.4. Wina	62
3. Legitymacja czynna i bierna	64
3.1. Legitymacja czynna	64
3.2. Legitymacja bierna	65
4. Przedawnienie roszczeń	70

Rozdział III

Wielokrotność stosownego wynagrodzenia	72
1. Geneza i charakterystyka roszczenia o zapłatę wielokrotności stosownego wynagrodzenia	73
2. Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z 23.06.2015 r.	88
3. Skutki wyroku Trybunału Konstytucyjnego z 23.06.2015 r. oraz wyrok Trybunału Konstytucyjnego z 5.11.2019 r.	106
4. Wielokrotność stosownego wynagrodzenia a dyrektywa 2004/48/WE	127

Rozdział IV

Pojęcie „stosownego wynagrodzenia”	141
1. Rynkowy charakter wynagrodzenia	141
2. „Rynkowość” a „stosowność” wynagrodzenia	150
3. Legalne podstawy metody mieszanej (obiektywno-subiektywnej)	156
4. Zakres stosownego wynagrodzenia	163

Rozdział V

Ustalenie kwoty stosownego wynagrodzenia	165
1. Ustalenie kwoty stosownego wynagrodzenia w oparciu o reguły metody mieszanej (obiektywno-subiektywnej)	165
1.1. Kryteria obiektywne. Ustalenie rynkowej wysokości wynagrodzenia	168
1.1.1. Zasady ogólne	168
1.1.2. Tabele organizacji zbiorowego zarządzania	180
1.1.3. Dowód z opinii biegłego	184

1.2. Kryteria indywidualne (lub subiektywne). Okoliczności leżące po stronie uprawnionego	187
1.2.1. Bezwzględny brak zgody na korzystanie z utworu.....	194
1.3. Kryteria indywidualne (lub subiektywne). Okoliczności leżące po stronie naruszydela.....	196
1.3.1. Korzyści wynikające z korzystania z utworu.....	196
1.3.2. Motywy dokonania naruszenia i stopień zawinienia	206
1.3.3. Inne okoliczności leżące po stronie naruszydela.....	209
2. Rola art. 322 k.p.c.	217
3. Ciężar dowodu	222
3.1. Uwagi ogólne.....	222
3.2. Ciężar dowodu a art. 322 k.p.c.....	225
4. Chwila ustalenia wysokości stosownego wynagrodzenia.....	230
5. Podsumowanie.....	232

Rozdział VI

Postulaty <i>de lege ferenda</i>	241
1. Pojęcie „stosownego wynagrodzenia”	242
2. Wielokrotność „stosownego wynagrodzenia”	244
3. Alternatywa dla roszczenia o wydanie uzyskanych korzyści	247
4. Kwestia winy po stronie naruszydela oraz inne okoliczności	248
5. Ograniczenie możliwości żądania zapłaty odszkodowania ryczałtowego.....	249
6. Brak zawinienia a odpowiedzialność odszkodowawcza.....	250
7. Chwila ustalenia wysokości odszkodowania ryczałtowego.....	252
8. Proponowane brzmienie art. 79 ust. 1 pr. aut.	253
Zakończenie	255
Bibliografia	259

Wstęp

Nie ulega wątpliwości, że dążenie do należytej ochrony autorskich praw majątkowych, zapewniającej w szczególności godziwą rekompensatę dla twórców za niezgodne z prawem korzystanie z ich utworów, jest działaniem słusznym i pożądanym. Twierdzenie to jest aktualne zwłaszcza dzisiaj, w dobie powszechnego dostępu do Internetu, w którym możliwość pozyskiwania szeroko rozumianych dóbr kultury, stanowiących w dużej części przedmiot prawa autorskiego, jest niemal nieograniczona. Według raportu przygotowanego w 2017 r. przez Deloitte polska gospodarka rocznie traci łącznie ponad 3 mld zł tylko na skutek piractwa internetowego¹.

Z drugiej strony nie można bezrefleksyjnie urzeczywistniać wszelkich postulatów podmiotów autorskouprawnionych dotyczących zaostrzenia ochrony prawnoautorskiej. Podmioty te realizują wszak przede wszystkim własny interes, chcąc zapewnić sobie jak największy zysk z tytułu korzystania z dzieł ich autorstwa (albo dzieł, do których nabyli po prostu autorskie prawa majątkowe).

Prawo autorskie słusznie poszukuje bowiem równowagi pomiędzy ekonomicznymi oczekiwaniami twórców a „kulturowymi” potrzebami użytkowników (podmiotów korzystających z dorobku pracy twórczej innych osób). Argument o potrzebie szczególnej, tzn. dalej idącej, ochrony „słabszej strony stosunku prawnego”, jaką miałyby być w tych relacjach twórca, choć niekiedy

¹ Przez *piractwo internetowe polska gospodarka traci ponad 3 mld zł rocznie*, <https://www2.deloitte.com/pl/pl/pages/press-releases/articles/Przez-piractwo-internetowe-polska-gospodarka-traci-ponad-3-mld-zl-rocznie.html> (dostęp: 16.12.2019 r.). Według raportu średnio około 51% internautów korzysta z serwisów oferujących „nielegalny dostęp do treści”, zob. *Piractwo w Internecie – straty dla kultury i gospodarki. Analiza wpływu zjawiska piractwa na gospodarkę Polski na wybranych rynkach kultury*, Warszawa 2017, s. 28–30 (https://www2.deloitte.com/content/dam/Deloitte/pl/Documents/Reports/pl_Deloitte_%20piractwo_raport.pdf, dostęp: 16.12.2019 r.).

na dal podnoszony², wydaje się być w dzisiejszych czasach nieaktualny³. Czy rzeczywiście bowiem autor, wspierany zresztą często przez OZZ, miałby posiadać gorsze przygotowanie do ochrony swoich interesów niż miliony młodych użytkowników sieci?

Ponadto należy zwrócić uwagę, że rozwój techniki skutkuje nie tylko ułatwieniem w dostępie do utworów i przez to zwiększeniem liczby naruszeń autorskich praw majątkowych, ale przyczynia się również do zapewnienia twórcom rekompensaty za przypadki nielegalnego korzystania z ich dzieł. Przykładem są zabezpieczenia wykorzystywane na portalu YouTube, tzw. system *Content ID*⁴, umożliwiającą chociażby obligatoryjne odtworzenie reklamy przed obejrzeniem filmiku internauty, który bezprawnie wykorzystał w nim chroniony utwór. Część dochodów z emisji takiej reklamy zasila następnie konto „poszkodowanego” twórcy. Okazuje się jednak, że zgodnie z myślą Seneki: *qui multum habet, plus culpit*, nawet **miliard dolarów** (pochodzących z samych reklam) wypłaconych w 2016 r. przez YouTube przemysłowi muzycznemu nie usatysfakcjonował podmiotów autorsko-uprawnionych⁵.

Warto również podkreślić, że szeroka, tzw. nieformalna (czyli nie pochodząca ze źródeł powstałych za zgodą twórcy⁶), eksploatacja utworów w środowisku cyfrowym nie przekłada się automatycznie na straty (niższe dochody) podmiotów autorsko-uprawnionych. Jak bowiem wskazano w nieco już wiekowym, jak na dynamizm rozwoju środowiska internetowego, ale bardzo rzetelnym i kompleksowym raporcie Centrum Cyfrowego Projekt: Polska⁷, największą grupę wśród nabywających ze źródeł legalnych nagrania

² Zob. motywy wyroku TK z 5.11.2019 r., P 14/19, LEX nr 2735211.

³ E. Laskowska, *Konstytucyjne podstawy ochrony prawnoautorskiej* [w:] *Prace z prawa własności intelektualnej*, ZNUJ 2015/130, s. 24. Zob. również rozważania w dalszej części niniejszej publikacji, wraz z przywołaną w nich literaturą.

⁴ Zob. <https://support.google.com/youtube/answer/2797370?hl=pl> (dostęp: 16.12.2019 r.).

⁵ M. Maj, *Przemysł muzyczny gardzi miliardem dolarów od YouTube. Oto «ekonomia prawnoautorska»*, <http://di.com.pl/przemysl-muzyczny-gardzi-miliardem-dolarow-od-youtube-oto-ekonomia-prawnoautorska-56090> (dostęp: 16.12.2019 r.).

⁶ Umyślnie unikam w tym miejscu jednoznacznego nazwania takich źródeł „nielegalnymi”, ponieważ sam fakt, że utwór znalazł się na danej stronie internetowej bez zgody jego twórcy, nie musi oznaczać automatycznie, iż nastąpiło to w sposób bezprawny, a już w szczególności, iż pobierający dane z takiego serwisu internauta narusza autorskie prawa majątkowe.

⁷ Zob. M. Filiciak, J. Hofmokl, A. Tarkowski, *Obiegi kultury. Społeczna cyrkulacja treści*, Warszawa 2012.

muzyczne, filmy albo książki stanowią właśnie internauci ściągający różnego rodzaju treści z sieci⁸. Oznacza to, że nieodpłatna dostępność dóbr w Internecie nie wypiera równocześnie tradycyjnego sposobu korzystania z utworów, a *de facto* przyczynia się do zwiększenia szeroko rozumianego „popytu” na kulturę⁹. Tezę tę potwierdzają wnioski płynące z innych danych statystycznych, przedstawionych zresztą także we wspomnianym raporcie Deloitte: przyczyną, dla których użytkownicy korzystają z nieformalnego obiegu treści są nie tylko względy finansowe (nieodpłatność), ale również, a czasami nawet przede wszystkim, łatwość i szybkość dostępu do danego dzieła¹⁰.

Jak zróżnicowane (i często sprzeczne) grupy interesów występują w Internecie, dobitnie pokazują fale protestów, pojawiające się przy okazji kolejnych prób dokonania zmian w zakresie prawa autorskiego, np. związane z tzw. umową ACTA¹¹ czy dyrektywą w sprawie praw autorskich na jednolitym rynku cyfrowym¹². Uzasadnione jest to tym, że oprócz podmiotów autorskouprawnych i użytkowników (których możemy jeszcze podzielić na tych udostępniających pliki i tych wyłącznie je ściągających), w Internecie działają również pośrednicy, tzn. podmioty jedynie dostarczające usługi (*host i service providers*), czyli np. portal YouTube¹³.

Niniejsza publikacja nie ma oczywiście na celu przedstawienia kompleksowej reformy prawa autorskiego, choćby z tego względu, że musiałaby przyjąć niezwykle obszerne rozmiary. Przedstawione tytułem wstępu uwagi, w szczególności w zakresie niezbędnej równowagi pomiędzy interesami

⁸ M. Filiciak, J. Hofmokl, A. Tarkowski, *Obiegi...*, s. 41 i n.

⁹ M. Filiciak, J. Hofmokl, A. Tarkowski, *Obiegi...*, s. 40–41.

¹⁰ M. Filiciak, J. Hofmokl, A. Tarkowski, *Obiegi...*, s. 75; *Piractwo...*, s. 70–73.

¹¹ «Nie» dla ACTA – demonstracje w kraju, <https://www.tvp.info/6291909/nie-dla-acta-demonstracje-w-kraju> (dostęp: 19.12.2019 r.).

¹² Zob. projekt dyrektywy: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/?uri=CELEX%3A52016PC0593> (dostęp: 16.12.2019 r.), proponowane poprawki Parlamentu Europejskiego: <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//NONSGML+TA+P8-TA-2018-0337+0+DOC+PDF+V0//PL> (dostęp: 16.12.2019 r.) oraz ostatecznie przyjęty tekst dyrektywy (dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2019/790 z 17.04.2019 r. w sprawie prawa autorskiego i praw pokrewnych na jednolitym rynku cyfrowym oraz zmiany dyrektyw 96/9/WE i 2001/29/WE, Dz. Urz. UE L 130, s. 92).

¹³ Zob. kampanię informacyjną (i w zasadzie protestacyjną) serwisu YouTube dotyczącą treści art. 13 projektu wspomnianej dyrektywy: <https://www.youtube.com/saveyourinternet/> (dostęp: 16.12.2019 r.).

twórców i użytkowników, będą jednak przyświecały wszelkim rozważaniom podejmowanym w dalszych częściach niniejszej monografii. Ostatecznie prowadzone analizy doprowadzą do opisanego metody ustalenia kwoty stosownego wynagrodzenia (lub ewentualnie jego wielokrotności), słusznie należnego podmiotom autorskouprawnionym, w sprawiedliwej (tj. **stosownej**) wysokości; a więc takiej, która z jednej strony zrekompensuje uprawnionemu poniesiony przez niego uszczerbek, a z drugiej nie będzie aksjologicznie wygórowana uwzględniając sposób, charakter i przyczynę bezprawnej eksploatacji utworu dokonanej przez naruszydca.

Jednocześnie należy podkreślić, że w niniejszej publikacji nie ograniczę się wyłącznie do stanu faktycznego występującego w Internecie, choć wiele z omówionych wyroków sądowych dotyczyć będzie tego właśnie pola eksploatacji, a to z uwagi na fakt, że naruszenia autorskich praw majątkowych w sieci są obecnie najczęstsze, a już z pewnością potencjalnie najdotkliwsze dla podmiotów autorskouprawnionych.

Rozdział I

ZAGADNIENIA WSTĘPNE

1. Uwagi dotyczące zakresu i sposobu przeprowadzenia badań

1.1. Uwagi terminologiczne

Na wstępie rozważań podejmowanych w niniejszej monografii, dla porządku, należy wyjaśnić, że – w celu uniknięcia powtórzeń, mogących utrudnić lekturę opracowania – będę posługiwał się zamiennie następującymi pojęciami: „twórca”, „autor”, „uprawniony” oraz „podmiot autorskouprawniony”, mając w każdym przypadku na myśli uprawnionego w rozumieniu art. 79 ust. 1 pkt 3 lit. b pr. aut., a zatem osobę, której przysługują autorskie prawa majątkowe lub ewentualnie inną osobę, która posiada legitymację czynną w procesie (por. art. 67 ust. 4 pr. aut.).

Z tych samych względów wymiennie będą używane pojęcia „utwór” i „dzieło”, oznaczające za każdym razem przedmiot prawa autorskiego w rozumieniu art. 1 pr. aut.¹⁴ oraz „szkoda” i „uszczerbek”, obejmujące swym de-sygnatem stratę (*damnum emergens*) i utracone korzyści (*lucrum cessans*), stosownie do postanowień art. 361 § 2 k.c.

Z kolei pisząc o „użytkownikach”, mam na myśli odbiorców utworów, tzn. osoby, do których dzieła są skierowane, i które korzystają lub są zainteresowane korzystaniem z określonych utworów.

¹⁴ Przy czym wszelkie uwagi dotyczące ochrony autorskich praw majątkowych, poczynione w niniejszej monografii, pozostają aktualne również w stosunku do ochrony praw pokrewnych, jako że na mocy art. 101 pr. aut. do artystycznych wykonań, fonogramów, wideogramów, nadań programów, pierwszych wydań oraz wydań naukowych i krytycznych stosuje się odpowiednio przepisy art. 79 pr. aut.

1.2. Metodologia, przedmiot i cel badań

W badaniach, których wynik zostanie zaprezentowany w niniejszej publikacji, zastosowano przede wszystkim metodę formalno-dogmatyczną, wspieraną metodą empiryczną, dokonując dogłębnej analizy rozszczenia uregulowanego w art. 79 ust. 1 pkt 3 lit. b pr. aut. Przedmiotem rozważań były także inne wybrane przepisy ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych, jak również przepisy Kodeksu cywilnego dotyczące sposobu naprawienia szkody. W kilku miejscach odniosę się ponadto do niektórych norm dotyczących ochrony praw własności intelektualnej (spoza ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych), a mianowicie do tych, które uprawniają do dochodzenia różnych postaci zryczałtowanego odszkodowania.

Decyzja o poddaniu analizie przepisu dopuszczającego żądanie uiszczenia (wielokrotności) stosownego wynagrodzenia nie była przypadkowa. Jak bowiem wskazuje W. Machała, roszczenie o zapłatę odszkodowania ryczałtowego ma najistotniejsze znaczenie dla podmiotów autorskouprawnionych, które najczęściej korzystają właśnie z tego środka ochrony autorskich praw majątkowych¹⁵. Należy zatem **uznać za niezbędne sformułowanie jednolitej metody ustalenia kwoty stosownego wynagrodzenia**¹⁶, tym bardziej że niewłaściwe obliczenie wysokości dochodzonego roszczenia stanowi drugi, obok braku legitymacji czynnej, najczęściej podnoszony przez pozwanych zarzut w sporach o naruszenia praw autorskich¹⁷.

¹⁵ Zob. W. Machała, *Analiza orzecznictwa sądów okręgowych i apelacyjnych w sprawach z zakresu prawa autorskiego i praw pokrewnych w ostatnich latach w świetle zgodności z orzecznictwem SN i dominującymi poglądami doktryny*, Warszawa 2016, s. 27–28. Wyniki przeprowadzonych przez W. Machałę w okresie od lipca do listopada 2016 r. badań wskazują, że w 67 sprawach uprawniony dochodził zapłaty wielokrotności stosownego wynagrodzenia, przy 15 sprawach, w których żądał naprawienia wyrządzonej szkody na zasadach ogólnych, 26 – gdy dochodził usunięcia skutków naruszenia i zaledwie 8 – kiedy wnosił o wydanie uzyskanych korzyści – por. W. Machała, *Analiza...*, s. 10.

¹⁶ Na taką potrzebę zwraca uwagę W. Machała, *Analiza...*, s. 49.

¹⁷ W. Machała, *Analiza...*, s. 11. Pozwany podnosił brak legitymacji czynnej w 45 sprawach będących przedmiotem badań, podczas gdy na nieprawidłowe obliczenie wysokości roszczenia wskazywał w 32 sprawach. Rzadziej strona pozwana argumentowała, że przedmiot sporu nie był utworem (26 spraw) albo że przysługiwało jej skuteczne wobec powoda prawo wynikające z licencji (26 spraw) lub dozwolonego użytku (8 spraw).

Celem niniejszej publikacji jest zatem opisanie metody ustalenia kwoty stosownego wynagrodzenia, tzn. określenie pewnych wytycznych, którymi powinien kierować się sąd w sprawach o zasądzenie odszkodowania ryczałtowego. Należy podkreślić, że poczynione rozważania pozostaną aktualne niezależnie od dalszych losów ustalonego w art. 79 ust. 1 pkt 3 lit. b pr. aut. mnożnika (aktualnie: dwukrotności), o ile tylko podstawą odszkodowania ryczałtowego pozostanie nadal wartość stosownego wynagrodzenia (co zakładają postulaty *de lege ferenda*, sformułowane w rozdziale VI).

Skoncentrowanie głównego zakresu badań na sposobie obliczenia stosownego wynagrodzenia nie oznacza pominięcia innych zagadnień istotnych dla ustalenia należnej uprawnionemu sumy pieniężnej. Przedmiotem analizy będzie zatem także m.in. zastosowany w ustawie mnożnik (zwłaszcza w kontekście wyroków Trybunału Konstytucyjnego z 23.06.2015 r.¹⁸ i z 5.11.2019 r.¹⁹), jak również kwestie obowiązku wykazania przez uprawnionego faktu poniesienia (jakiegokolwiek) szkody i związku przyczynowego, relacja treści art. 79 ust. 1 pkt 3 lit. b pr. aut. i postanowień dyrektywy 2004/48/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z 29.04.2004 r. w sprawie egzekwowania praw własności intelektualnej²⁰ (dalej jako: dyrektywa 2004/48/WE), a także samo pojęcie „stosowne wynagrodzenie”.

Wnioski płynące z niniejszej monografii będą miały wymiar przede wszystkim praktyczny. Niedostatek publikacji naukowych dotyczących **stricto sensu obliczania** kwoty stosownego wynagrodzenia przesądził o oparciu znacznej części badań na analizie krytycznej bardzo bogatego orzecznictwa sądów powszechnych oraz Sądu Najwyższego dotyczącego omawianego środka ochrony. Brak jednolitości orzeczniczej w zakresie ustalania wysokości odszkodowania ryczałtowego tym bardziej potwierdza zasadność podjęcia prób sformułowania katalogu wytycznych, jakimi powinien kierować się sąd, obliczając należną powodowi sumę pieniężną.

W zakresie analiz orzeczeń Sądu Najwyższego i sądów powszechnych korzystałem przede wszystkim z elektronicznych baz danych, w tym dostępnych

¹⁸ Wyrok TK z 23.06.2015 r., SK 32/14, Dz.U. z 2015 r. poz. 932.

¹⁹ Wyrok TK z 5.11.2019 r., P 14/19, Dz.U. z 2019 r. poz. 2193.

²⁰ Dyrektywa 2004/48/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z 29.04.2004 r. w sprawie egzekwowania praw własności intelektualnej (Dz.Urz. UE L 157, s. 45).

na portalach orzeczeń sądów apelacyjnych i sądów okręgowych. W przypadku dorobku piśmiennictwa uwzględniłem zarówno publikacje dostępne w postaci elektronicznej (przede wszystkim komentarze), jak również w postaci tradycyjnej (papierowej). Materiały źródłowe uzupełniają artykuły, raporty i opinie dostępne w Internecie, w tym materiały legislacyjne związane z uchwaleniem i nowelizacjami obecnie obowiązującej ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych. W przypadku rozważań dotyczących treści uzasadnienia pierwotnego brzmienia projektu ustawy omówiłem materiały udostępnione mi bezpośrednio przez Bibliotekę Sejmową. Pełny spis wykorzystanej bibliografii z podziałem na akty prawne, publikacje naukowe, orzeczenia (Trybunału Konstytucyjnego, Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej, Sądu Najwyższego i sądów powszechnych) oraz pozostałe źródła znajduje się na końcu niniejszej publikacji.

1.3. Stan prawny

Niniejsza monografia uwzględnia stan prawny obowiązujący na 1.04.2020 r.

Należy podkreślić, że z uwagi na doniosłą rolę, jaką art. 110 pr. aut. odgrywał w praktyce jurydycznej, przepis ten będzie przedmiotem głębszej analizy w dalszej części niniejszej publikacji, pomimo że został on uchylony na mocy ustawy z 15.06.2018 r. o zbiorowym zarządzaniu prawami autorskimi i prawami pokrewnymi²¹, która weszła w życie 19.07.2018 r. Należy jednak wyjaśnić, że treść art. 110 pr. aut. została niemal w niezmienionej formie przeniesiona do art. 44 ust. 2 u.z.z.p.a. W związku z powyższym zasadne jest przyjęcie, iż wszelkie uwagi sformułowane zarówno przez doktrynę, jak i orzecznictwo w stosunku do art. 110 pr. aut. pozostają aktualne wobec treści art. 44 ust. 2. Nowy przepis, jak zostanie wykazane, nadal może zatem być stosowany posiłkowo w sporach o zapłatę stosownego wynagrodzenia, przy ustalaniu jego wysokości.

²¹ Ustawa z 15.06.2018 r. o zbiorowym zarządzaniu prawami autorskimi i prawami pokrewnymi (Dz.U. z 2018 r. poz. 1293) – por. art. 123 pkt 7.

1.4. Struktura monografii

Niniejsza monografia została podzielona na sześć rozdziałów, które poprzedza wstęp i wieńczy zakończenie.

W rozdziale II omówiono charakter prawny roszczenia o zapłatę (wielokrotności) stosownego wynagrodzenia w kontekście innych roszczeń cywilnoprawnych uregulowanych w Kodeksie cywilnym, zwłaszcza roszczeń odszkodowawczych (pkt 2). Zaliczenie analizowanego środka ochrony autorskich praw majątkowych do kategorii roszczeń odszkodowawczych z tytułu dokonania czynu niedozwolonego przesądza bowiem o przesłankach odpowiedzialności naruszcyciela (pkt 2.2), w tym determinuje obowiązek wykazania przez uprawnionego faktu poniesienia (jakiegokolwiek) szkody oraz związku przyczynowego pomiędzy naruszeniem autorskich praw majątkowych a tą szkodą (por. pkt 1.4), a także wpływa na określenie terminu przedawnienia (pkt 4). W rozdziale II wskazano również główne założenia (cechy) każdego odszkodowania ryczałtowego (pkt 1.1), omawiając jednocześnie przykładowe przepisy z zakresu prawa cywilnego przewidujące tę instytucję (pkt 1.2), i odnosząc się ponadto do postanowień dyrektywy 2004/48/WE (pkt 1.3). Rozważania objęły także zagadnienia legitymacji biernej i czynnej w procesie (pkt 3).

W rozdziale III dokonano analizy **wielokrotności** stosownego wynagrodzenia, w szczególności w zakresie stosunku wysokości ostatecznie należnej uprawnionemu sumy pieniężnej do wielkości rzeczywiście poniesionej przez niego szkody oraz możliwości miarkowania odszkodowania przez sąd. Przedmiotem rozważań, obok genezy ukształtowania treści przepisu w obecnym brzmieniu (pkt 1), był zatem zwłaszcza wyrok Trybunału Konstytucyjnego z 23.06.2015 r., uznający część art. 79 ust. 1 pkt 3 lit. b pr. aut. za niezgodny z Konstytucją (pkt 2 i 3) oraz wyrok Trybunału z 5.11.2019 r. (pkt 3), a także wyrok Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z 25.01.2017 r.²², rozstrzygający o zgodności roszczenia o zapłatę dwukrotności stosownego wynagrodzenia z przepisami prawa wspólnotowego.

²² Wyrok TSUE z 25.01.2017 r., C-367/15, LEX nr 2192554.

W publikacji sformułowano katalog okoliczności wpływających na wysokość stosownego wynagrodzenia, jakiego z tytułu naruszenia autorskich praw majątkowych może żądać uprawniony. Okoliczności te autor dzieli na:

- obiektywne, tj. rynkowe, ustalane między innymi z uwzględnieniem tabel organizacji zbiorowego zarządzania lub opinii biegłego,
- subiektywne (indywidualne), jak np. stopień zawinienia naruszcyciela.

Katalog ten można traktować jak zbiór wytycznych dla sądu ustalającego wysokość stosownego wynagrodzenia z uwzględnieniem konieczności zachowania równowagi pomiędzy interesami twórców i użytkowników.

Wskazówki zawarte w publikacji będą stanowić praktyczną pomoc również dla pełnomocników procesowych przy wyliczaniu wysokości odszkodowania ryczałtowego, którego skutecznie może dochodzić w sądzie klient.

W publikacji omówiono też wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 5.11.2019 r., wyjaśniający wątpliwość, czy wobec częściowej utraty mocy obowiązywania art. 79 ust. 1 pkt 3 lit. pr. aut. w zakresie odnoszącym się do możliwości żądania zapłaty odszkodowania w wysokości trzykrotności wynagrodzenia należnego z tytułu licencji, nadal możliwe jest żądanie zapłaty odszkodowania w wysokości jego dwukrotności.

Łukasz Maryniak – doktor nauk prawnych; adiunkt na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach; pracownik urzędu jednostki samorządu terytorialnego. Specjalizuje się w prawie autorskim oraz prawie Internetu.

PUBLIKACJA POLECANA PRZEZ KATEDRĘ PRAWA WŁASNOŚCI INTELEKTUALNEJ
WYDZIAŁU PRAWA I ADMINISTRACJI UNIwersYTETU Jagiellońskiego

9 788381 877114 W01P01

ISSN 1897-4392
ISBN 978-83-8187-711-4

9 788381 877114

ZAMÓWIENIA:

INFOLINIA 801 04 45 45

ZAMOWIENIA@WOLTERSCLUWER.PL

WWW.PROFINFO.PL

CENA 129 ZŁ (W TYM 5% VAT)

UNIwersYTET ŚLĄSKI
W KATOWICACH